Liikenne- ja viestintäministeriö

Talousarvioesitys 2016 ja sen täydennys

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

Digitalisaatio on talouden katalyytti

Liikenteen ja käyttäjien määrällä mitattuna internet kaksinkertaistuu parin vuoden välein

Tulevaisuuden Suomi on digitaalinen

Suomesta hyvä
toimintaympäristö
digitaalisille palveluille
ja liiketoimintamalleille.

Hallitusohjelman toteuttaminen

- Hallitusohjelman keskeiset kirjaukset on kiteytetty hallinnonalan yhteiskunnallisiksi vaikuttavuustavoitteiksi.

- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet
  - tukevat digitalisaatiota,
  - vastaavat rakennemuutoksen ja kestävän talouden vaatimuksiin,
  - huomioivat liiketoimintamallien ja kulutustottumusten murroksen sekä viestinnässä että liikenteessä.

Liikenne- ja viestintäpolitiikka kohtaavat kärkihankkeissa

Talousarvioesitys 2016, JTS 2017-2019

- Digitalisaation edistäminen ja hyväksikäyttö tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa vahva punainen lanka talousarvioesityksessä ja julkisen talouden suunnitelmassa.
- Digitalisaation hyödyntämistä estävää sääntelyä uudistetaan sekä luodaan puitteita liikenteen palvelu- ja automaatiokokeiluille.
- Liikennepolitiikassa keskeistä on liikenne palveluna -toimintamalli kasvun ja uuden liiketoiminnan edistämiseksi sekä toiminnan tehostamiseksi.
- TAE2016 ja JTS sisältävät hallitusohjelman mukaiset lisäpanostukset ja sopeutustoimet.

Visio: Liikenne palveluna

Liikennejärjestelmän toimintamallin muutos

- Yhteentoimivuus ja muutos itsepalveluista palveluiksi digitaalisen tiedon, innovatiivisten palveluiden ja robotisaation varaan rakennetuilla konsepteilla
- Tavoitteena mahdollisimman avoimet markkinat
  - Asiakaslähtöiset, kysyntään ja tarjontaan perustuvat kaikki liikennemuodot kattavat palvelut
  - Uudet palvelut alentavat kustannuksia, luovat uutta kysyntää, parantavat palveluja ja luovat työpaikkoja
  - Toimijat toteuttavat vastuullisesti, viranomaisille keinot puuttua ei-toivottuihin vaikutuksiin
- Läpinäkyvä digitaalinen maksutieto estää harmaan talouden yhteiskäyttöisissä palveluissa

Liikennemarkkinoiden avaaminen

- Markkinoiden sääntelystä palvelujen laadun varmistamiseen
- Palvelujen yhdistelyssä kiirehdittävä
  - digitaalisten lippu- ja maksujärjestelmien käyttöönottoa
  - avoimien rajapintojen varmistamista
- Suurimmat muutospaineet maaliikenteessä
  - tavoitteena henkilö- ja tavarakuljetusten saumaton yhdisteltävyys
- Oleellista markkinoillepääsyn vapauttaminen ja kansallisista erityisrajoitteista luopuminen
- Julkisesti rahoitetut palvelut eivät saa viedä tilaa markkinaehtoiselta liikenteeltä.

Tarvittavat toimet

1) Uudistetaan liikennealan sääntelyä uusien innovaatioiden, digitalisaation ja automatisaation mahdollistamiseksi

2) Edistetään kaikissa liikennemuodoissa liikennepalveluiden syntymistä asiakaslähtöisesti, markkinaehtoisesti ja terveen kilpailun pohjalta

3) Varmistetaan keinot reagoida, jos tarvittavia palveluja ei markkinaehtoisesti synny

4) Selvitetään uusia rahoitusmalleja ja valtion taseen aktivoimista investointien mahdollistamiseksi

Mitä tarkoittaa konkreettisesti, esim.

- linja-autoliikenteessä
- rautatieliikenteessä
- hallinnollisen taakan keventämisessä
- infrastruktuurin kehittämisessä

Linja-automarkkinoille helpommin ja keveämmät vaatimukset

Vireillä

- Reittiliikennelupa helpommin, viranomaisen hankkima liikenne ei saa estää markkinaehtoisen liikenteen syntymistä
- Markkinaehtoisessa kutsujoukkoliikenteessä luovutaan kolmen ennakkotilauksen vaatimuksesta
- Markkinaehtoisessa pikkubussien tilausliikenteessä luovutaan viiden matkustajan vähimmäismäärästä

Jatkossa

- Tarkastellaan lupavaatimusten ja -menettelyjen edelleen keventämistä

Markkinaehtoisuus rautatieliikenteessä

- EU:n ns. neljännen rautatiepaketin tavoitteena avata jäsenvaltioiden henkilöliikenteen kuljetukset kilpailulle
  - Kansallisesti voidaan edetä EU:sta riippumatta
- EU-valtioista vain Suomessa, Irlannissa ja Liettuassa tällä hetkellä käytännössä täydellinen monopolitilanne
- Monopolitilanne antaa rautatieliikenteen palveluille huonot lähtökohdat vastata kilpailuun
- Myös rautatieliikenteessä tavoitteena, että asiakkaille tarjotaan markkinaehtoisesti enemmän vaihtoehtoja ja palvelut ovat korkeatasoisia ja kustannustehokkaita
- Edellytykset rautatieliikenteen kilpailun avaamiselle valmistellaan kevääseen 2016 mennessä

Hallinnollisen taakan keventäminen

- Nykyistä lupahallintoa uudistettava.
- Lupavaatimukset arvioidaan kriittisesti tavoitteena menettelytapojen keventäminen sekä hakijoiden että viranomaisten kannalta
- Hyviksi havaittuja menetelmiä: siirtyminen ilmoitusmenettelyyn, yhden luukun periaate, hakuprosessien sähköistäminen ja omavalvontaan pohjautuvat käytännöt

Liikennejärjestelmäuudistusta koskeva sääntelytyö

- Liikennejärjestelmä sirpaleinen
- Merkittävästi kehitettävää markkinaehtoisen toiminnan edellytysten varmistamisessa, julkisen vallan roolin vähentämisessä, palvelukokonaisuuksien luomisessa sekä järjestelmän yhteen toimivuuden varmistamisessa
- Eri liikennemuotojen sääntelyn olisi oltava mahdollisimman johdonmukaista ja yhdenmukaista
- Parhaiten tavoite saavutetaan kokoamalla ja yhtenäistämällä liikennepalveluita ja -markkinoita koskeva sääntely yhteen koko liikennejärjestelmää käsittelevään lakiin, liikennekaareen.

Liikenneverkon kehittäminen alustaksi palveluille

- Lähtökohtana innovatiivisten ja uusien rahoitusmallien hyödyntäminen.
- Tavoitteena:
  - tehokas omaisuuden hallinta (laiskan taseen aktivointi)
  - väyläverkon uudenlaisen kehittämisen ja investointien mahdollistaminen
  - digitaalisten palveluiden syntyminen
  - parempi palvelutaso käyttäjille
- Rahoitusmallien selvityksestä saadaan välttämätön tietopohja päätöksille, jotka koskevat uusia väyläinvestointeja. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista päättää suurista väyläinvestoinneista ennen selvityksen valmistumista.

Määrärahat luvuittain TAE 2016/TAET 2016

LVM:n pääluokka valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä on noin 2,9 miljardia euroa.

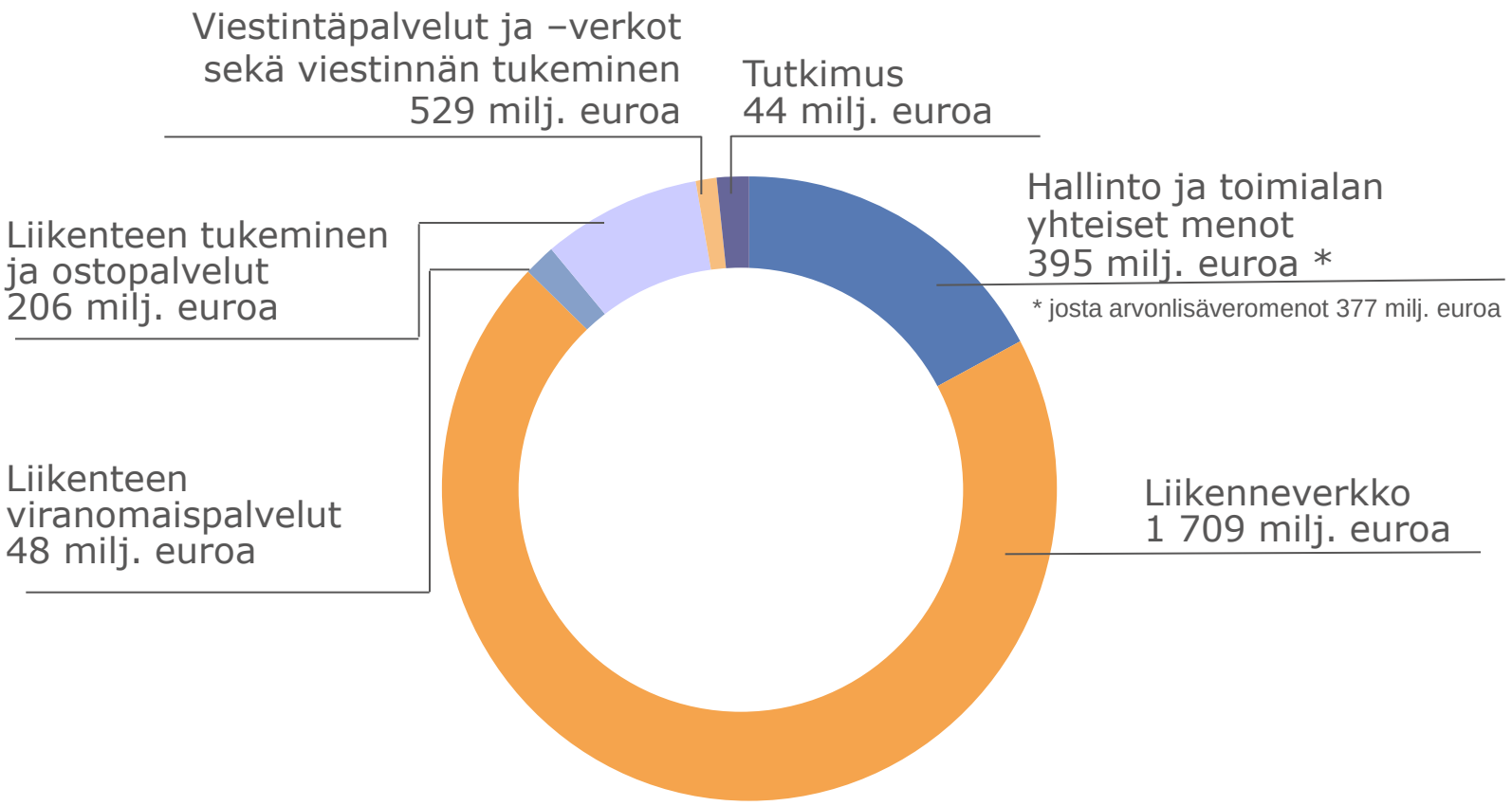

TAE 2016 ja TAET 2016

1 000 euroa	**2016**
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	394 681
10. Liikenneverkko	1 708 624
20. Liikenteen viranomaispalvelut	47 866
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	206 038
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	529 332
50. Tutkimus	44 352
Hallinnonala yhteensä	**2 930 893**
Kehykseen kuuluvaa	**2 553 518**
Kehyksen ulkopuolella	**377 375**

[1] sis. hallinnonalan arvonlisäverot ja rahastosiirron valtion televisio- ja radiorahastoon

Liikenne: kasvutoimet
TAE2016 täydennys

- Hallitusohjelman mukaisesti väylänpidossa painopiste liikenneväylien kunnossa ja laadussa
- Korjausvelan vähentämiseen yhteensä 600 milj. euroa seuraavasti: 100 M€/2016 (95 M€ perusväylänpitoon ja 5 M€ yksityisteiden valtionapuun, 300 M€/2017, 200 M€/2018
- Lisäksi siirto kehittämisestä 104 M€/2017, 140 M€/2018, 90 M€/2019 korjausvelan estämiseen.
- Perusväylänpidon määrärahat:
  - 1 060 M€ v.2016;
  - 1 369 M€ v.2017;
  - 1 305 M€ v. 2018
  - 1 055 M€ v.2019
- Yksityisteiden valtioapuun lisäystä 5 M€/2016 (korjausvelkapanostus) ja 10 M€ / vuosi vuosina 2017-2019 (siirto investoinneista)

Liikenneverkon korjausvelan vähentämisen kriteerit

- Asiakkaiden tarpeet
  - Asiakkaat (elinkeinoelämä, ihmiset) keskiössä
  - Elinkeinoelämän edellytyksistä huolehditaan - kohteiden tunnistaminen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa
  - Työssäkäyntialueiden liikenne toimii - kohteiden tunnistamisessa avainasemassa pirstaleisen tiedon yhdistäminen ja digitaalisen asiakaspalautteen kehittäminen
- Korjausvelan hallinta
  - Velan kasvu pysäytetään ja velkaa vähennetään hallitusti
  - Keskeisenä tavoitteena on väylien elinkaaritehokkuus
- Digitalisaatio / Uudet palvelut:
  - Digitaalisen tiedon avulla asiakastarpeet saadaan paremmin ohjaamaan toimenpiteitä.
  - Väyläomaisuuden älykästä hallintaa parannetaan
- Liikennehallinto ohjelmoi kohteet kriteereiden perusteella
- Vaikuttavuutta seurataan myös turvallisuuden paranemisen ja liikenteen haitallisten ympäristövaikutusten vähentämisen näkökulmista
- Kohteet internetissä karttamuodossa viimeistään helmi-maaliskuussa 2016

Liikenne: kasvutoimet - investoinnit, TAE2016 täydennys

- Vuonna 2016 alkaa yksi uusi investointi: Helsingin ratapihan toiminnallinen parantaminen
  - Hankkeen tavoitteena vähentää lähi- ja kaukojunaliikenteen häiriöitä Helsingin alueella ja muualla Suomessa sekä lisätä ratapihan kapasiteettia
- Länsimetron 1. vaiheen valtionapuun lisäystä 450 000 euroa (indeksimuutos)
- Vuonna 2016 aikaisemmin käynnistettyjen hankkeiden toteuttamiseen 389 milj. euroa ja jo valmistuneiden elinkaarihankkeiden palvelumaksuihin 104 milj. euroa
- Vuonna 2019 investointien määrärahataso 324 milj. euroa, ml-elinkaarihankkeet ja nimeämättömät hankkeet
- Uusiin hankkeisiin varattu rahoitusta kehyksissä 33 milj. euroa vuonna 2017, 140 milj. euroa vuonna 2018 ja 139 milj. euroa vuonna 2019
- Uusista hankkeista ei päätöksiä
- Etusijalla kasvua tuottavat, elinkeinoelämän investointeja tukevat hankkeet

TEN-T-tuen hyödyntäminen

- CEF (Verkkojen Eurooppa, Connecting Europe Facility) vuoden 2015/16 hakuaika päättyy helmikuussa 2016.
  - käsittää vain monivuotisen ohjelman (Multi-Annual Programme).
  - Tukikohteina horisontaaliset prioriteetit.
  - Eri liikennemuotojen perinteiset infrastruktuurihankkeet ovat haun ulkopuolella.
- Seuraava haku 2016-2017
  - Tukia kohdennetaan myös perinteisemmille infrastruktuurihankkeille.
  - Rahoitus kohdennettaneen pääosin ydinverkkokäytäviin ja niillä rataverkkoon.
  - Horisontaalisten prioriteettien rahoittaminen jatkunee. ERTMS (European Rail Traffic Management System), MoS (Motorways of the Seas), SESAR (Single European Sky ATM Research) ja ITS ovat siten mukana 2016/2017 haussa.
- Suomi arvioi tilannetta mm. rahoitusmallien kehittämisen yhteydessä.
- Suunnitteluvalmius mahdollisiin ratahankkeisiin varmistetaan.

Liikenne: sopeutustoimet
TAE 2016 täydennys

Joukkoliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen

Määräraha 83 milj. euroa

- Hallitusohjelman mukaisesti vuosittainen säästö 15 milj. euroa; ministeriö kohdentanut säästön pääosin junaliikenteen ostoihin
- Säästöt on pyritty kohdentamaan siten, että haittavaikutukset koko liikennejärjestelmätasolla olisivat mahdollisimman pienet.
- Ministeriö on neuvotellut VR:n kassa junaliikenteen ostoista ja velvoiteliikenteen täsmennyksistä vuosille 2016-2019.
- Täydentävässä talousarvioesityksessä ehdotetaan 120,68 milj. euron valtuutta junaliikenteen ostamiseen koskien vuosia 2016—2019
- Nykyisen sopimuksen voimassaolo päättyy 31.12.2015. Osto- ja velvoiteliikenteen aikatauluja tarkennetaan syksyn aikana ja ne tulevat voimaan 27.3.2016.
- Sopimus kattaa sekä kaukoliikenteen ostot että Helsingin seudun lähiliikenteen ostot Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisilta rataosilta.

Viestintä: Julkinen palvelu

- Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoittamiseksi valtion televisio- ja radiorahastoon tehtävään määrärahasiirtoon ei tehdä indeksitarkistusta 2016.
- Rahoituksen määrä on sama kuin vuonna 2015, 507,9 milj. euroa.
- Indeksikorotus olisi merkinnyt rahoituksen lisääntymistä noin 6 milj. eurolla.
- Indeksi jäädytys toteutetaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n väliaikaisella muuttamisella (HE 44/2015 vp).
- Parlamentaarinen työryhmä on aloittanut työnsä, ehdotukset 5/2016.

Viestintä: Viranomaistoiminta ja tuet

- Viestintäviraston tietoturvaloukkausten havainnointi- ja varoituspalvelun (HAVARO) resurssien varmistamiseen osoitetaan lisäystä.
- Laajakaistahanke jatkuu jo aiemmin myönnettyjen määrärahojen puitteissa.
- Median innovaatiotukeen (Innovaatiokeskus Tekes) osoitetaan rahoitusta kehyspäätöksen mukaisesti.
- Sanomalehdistön tukemisen määräraha siirretään opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan.